

ROZPOČET NA ROK 2024 ZHORŠUJE DLHODOBÚ UDRŽATEĽNOSŤ VEREJNÝCH FINANCIÍ

Rozpočet verejnej správy na roky 2024-26 prispieva podľa Rady pre rozpočtovú zodpovednosť (RRZ) k zhoršeniu ukazovateľa dlhodobej udržateľnosti o 0,2 % HDP. Dlhodobá udržateľnosť slovenských verejných financií, ktoré sú v najhoršom stave v EÚ, je v pásme vysokého rizika (Graf 1).

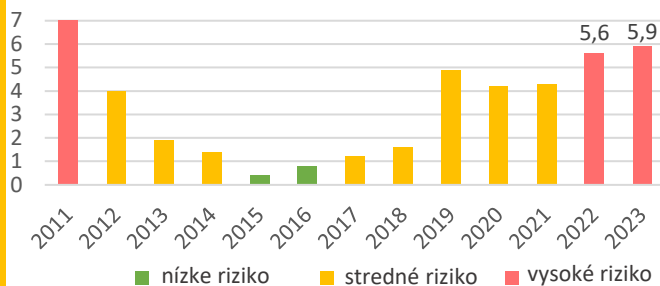
- Kým RRZ a Európska komisia (EK) očakávajú zvýšenie deficitu v roku 2024 oproti roku 2023, ministerstvo financií avizuje pokles (Graf 2). Rozdiel spočíva v odlišnom započítaní energetickej pomoci.
- EK kritizovala Slovensko za pokračovanie nákladného plošného dotovania cien energií. Varovala, že zníženie príspevkov do 2. piliera môže ohroziť udržateľnosť dôchodkového systému.
- RRZ odhaduje verejný dlh na rok 2023 na 56,8 % HDP. V roku 2024 očakáva nárast na 59,9 % HDP. Ak nebudú prijaté ďalšie ozdravné opatrenia, dlh by mal rásť aj v ďalších rokoch. V roku 2027 na úroveň 68,6 %, čo je takmer 19 p.b. nad limitom dlhovej brzdy (Graf 3).
- Ak by vláda dodržala aktualizované limity verejných výdavkov na roky 2024-2027 z dielne RRZ, do roku 2027 by sa deficit znížil na 3,7 % a hrubý dlh na 62,2 % HDP.
- Vláda v takzvanom Lex konsolidácia pripravila ozdravné opatrenia za zhruba dve miliardy eur, viaceré sú však dočasné. Veľkú časť týchto prostriedkov minie vo forme rôznych druhov dotácií (ceny energií, kompenzácie hypoték a iné).

SLOVENSKU RASTÚ ÚROKY AJ RIZIKOVÁ PRIRÁŽKA

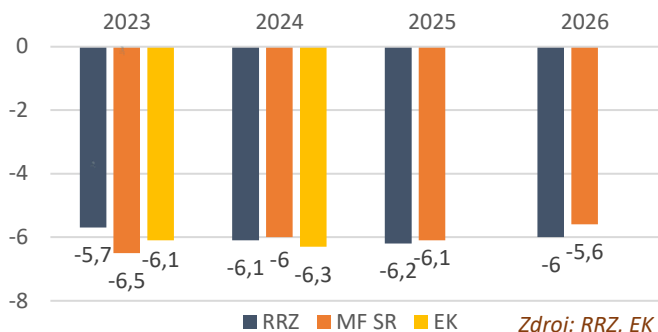
Slovensko predáva štátne dlhopisy s čoraz vyšším úrokom. V dôsledku sprísňovania menovej politiky Európskej centrálnej banky sa zvýšili úroky aj v ostatných členských štátoch EÚ. Slovensko však má vyššiu rizikovú prirážku ako Grécko. Pre dlhopisy s kratšou splatnosťou narastá najmä od roku 2023.

- V pondelok 5. februára bola mimoriadna aukcia štátnych 2- a 4-ročných dlhopisov s predpokladaným výnosom do splatnosti 3 % p. a. Výsledky aukcie poukazujú na vyšší požadovaný úrok od investorov, konkrétne na úrovni 3,26 % p.a. pri 2-ročných a 3,1 % p.a. pri 4-ročných dlhopisoch.
- Grécka ekonomika má vyššiu dôveru investorov ako slovenská. Grécko má preto nižšiu rizikovú prirážku a požičiava si lacnejšie. Pri 2-ročných dlhopisoch o 1 p.b. a pri 30-ročných o 0,2 p.b.
- V eurozóne je bezpečným prístavom Nemecko. Pri slovenských 30-ročných dlhopisoch je úrok okolo 4 %, pri nemeckých 2,5 %.
- Vo V4 má Slovensko nižšie sadzby ako ostatní. V závislosti od splatnosti sa väčšina dlhopisov SR a ČR obchoduje s prirážkou 3-4 %. Nasledujú dlhopisy Poľska s úrokom okolo 5 % a Maďarska so 6 %. Vyššie úrokové sadzby susedných štátov sú spôsobené rôznym nastavením fiškálnych politík a vyššou úrokovou sadzbou národných bánk než v ECB.
- Ak vláda nepredstaví jasný konsolidačný plán, riziková prirážka bude pravdepodobne narastať. Riziková prirážka začala rásť od roku 2022 pre 10 ročné dlhopisy a od roku 2023 aj pre dlhopisy s platnosťou do 5 rokov (Graf 4).

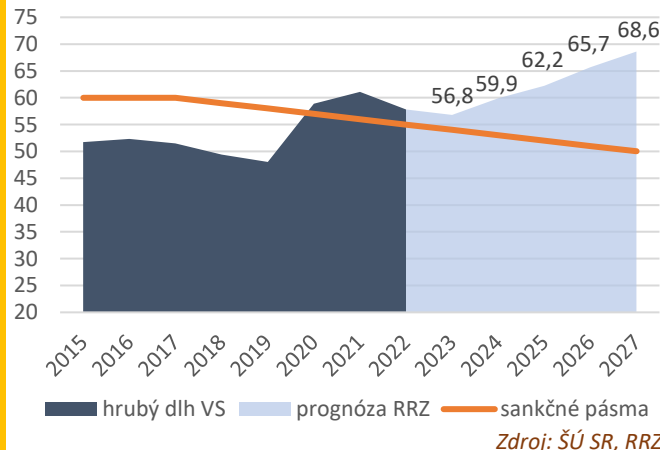
Graf 1: Riziko dlhodobej udržateľnosti verejných financií

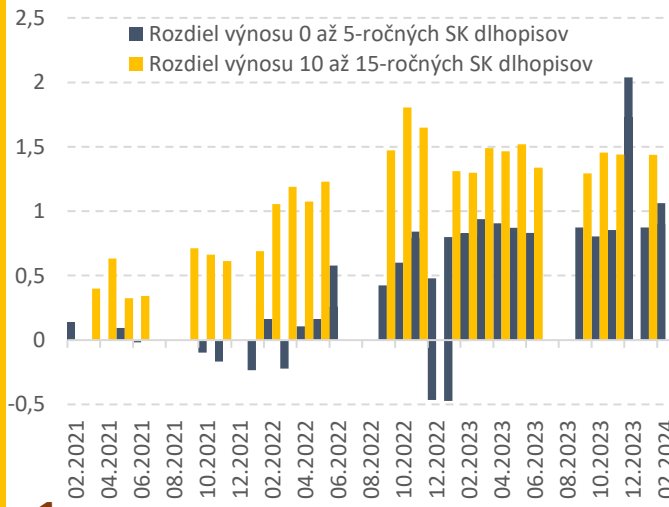
Graf 2: Prognózy deficitu verejnej správy

Graf 3: Vývoj hrubého dlhu verejnej správy

Graf 4: Riziková prirážka SK dlhopisov k 5 a 10-ročným dlhopisom eurozóny

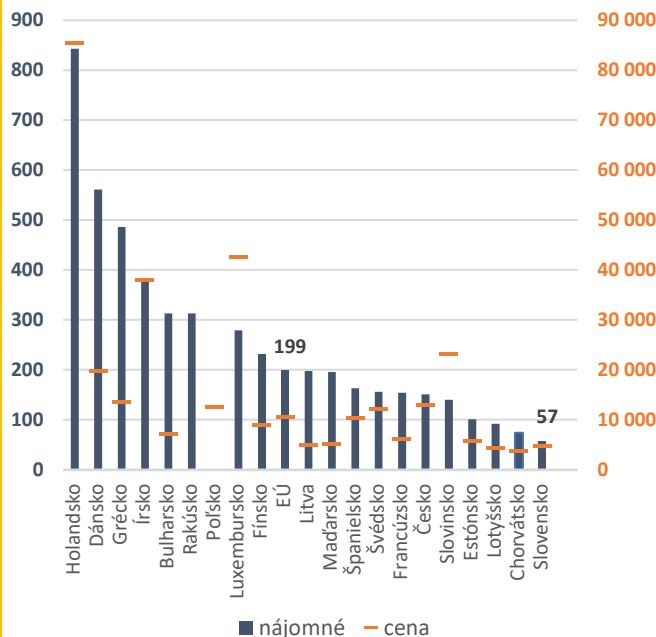

NÁJOM PŮDY JE NAJLACNEJŠÍ NA SLOVENSKU, NAJDRAHŠÍ JE V HOLANDSKU

Kým na Slovensku stojí prenájom 1 hektára ornej pôdy alebo trávneho porastu 57 eur ročne, v najdrahšom Holandsku je to 843 eur. Priemer v EÚ je 199 eur. Medzi jednotlivými štátmi sú výrazné cenové rozdiely aj pri predajnej cene pôdy (Graf 5).

- Vo V4 je najvýraznejší rozdiel pri nájme medzi Slovenskom a Maďarskom, kde je nájom za pôdu o 244 % vyšší. Pri cene je najväčší rozdiel medzi Českom a Slovenskom – pôda je tam drahšia o 169 %.
- Na Slovensku je po Chorvátsku a Lotyšsku tretia najnižšia cena ornej pôdy za hektár – 4800 eur. V Holandsku presahuje 85-tisíc eur. Priemer EÚ je 10600 eur/hektár (Eurostat).
- Ceny a nájomné za ornú pôdu a trávne porasty sa líšia z rôznych dôvodov: vnútroštátne faktory (zákony o nakladaní a vlastníctve pôdy), regionálne faktory (napríklad podnebie a blízkosť sietí) a lokálne faktory produktivity (kvalita pôdy, hornatosť alebo drenáž).
- Na Slovensku je jedným z dlhodobých problémov rozdrobenosť pozemkov. Novela zákona v roku 2022 obmedzila delenie pozemkov na minimálne časti z 2000 m² na 3000 m².

Graf 5: Nájomné za ornú pôdu a trávne porasty (ľavá os) a cena ornej pôdy (pravá os) v € v roku 2022

Poznámka: Dáta za Belgicko, Cyprus, Nemecko, Taliansko, Portugalsko a čiastočne za Rakúsko a Poľsko nie sú dostupné. Priemer je odhad Eurostatu. Malta bola vylúčená z analýzy pre špecifiká ostrovného štátu.

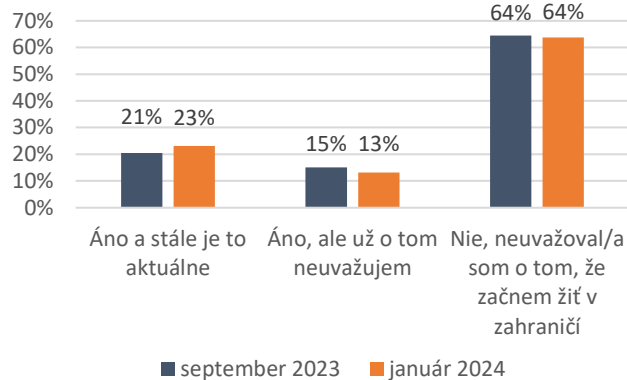
Zdroj: Eurostat

POČET ĽUDÍ UVAŽUJÚCICH O EMIGRÁCII SA PO VOĽBÁCH VÝRAZNE NEZMENIL, NAJVIAC CHCÚ ODÍŠŤ MLADÍ

Podľa prieskumu agentúry NMS z januára 2024 uvažuje 23 % občanov SR o odchode zo Slovenska. Ďalších 13 % odchod vlni zvažovalo, ale rozmysleli si to. Zvyšných 64 % chce zostať na Slovensku. Podobný výsledok priniesol rovnaký prieskum agentúry pred voľbami v septembri 2023 (Graf 6).

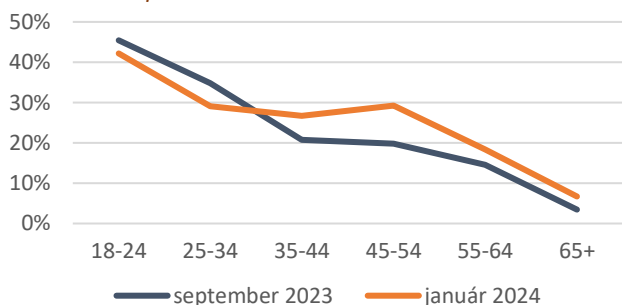
- Najviac o odšťahovaní zo Slovenska uvažujú mladí vo veku 18-24 rokov (42 %) a 25-34 rokov (29 %). V porovnaní s priemerom Slovenska je to rozdiel 19 percentuálnych bodov vo vekovej kategórii 18-24 a 6 p.b. v kategórii 25-34 rokov. S rastúcim vekom úvahy o emigrácii klesajú (Graf 6).
- Z uvedeného prieskumu vyplýva, že najviac odchod zvažujú študenti. Konkrétne 44 % študentov so stálym zamestnaním a 45 % študentov bez práce.
- Z prieskumu Slovenskej sporiteľne z apríla 2022 vyplynulo podobné číslo. O štúdiu v zahraničí uvažovalo 44 % mladých (18-25 rokov) a ďalších 20 % už v zahraničí bolo.
- Najčastejšie spomínanými dôvodmi úvah o emigrácii sú: životná úroveň (68 %), politická situácia (60 %) a pracovné príležitosti (47 %). Pri mladších sú tieto čísla ešte vyššie.
- Odchod nemusí byť negatívom, ak by sa ľudia plánovali vrátiť. Analýza *Magnet pre talent*, na ktorej sa ISA podieľala, ukázala, že do 10 rokov od odchodu sa vráti iba polovica. Slovensko prichádza o celoživotnú pridanú hodnotu približne 2,8 milióna eur na jedného vysokokvalifikovaného človeka, ktorý sa nevráti.
- Podľa prieskumu *To dá rozum* sa približne 42 % slovenských študentov v zahraničí plánuje v budúcnosti vrátiť na Slovensko. Odrádza ich najmä vysoká miera korupcie, nízke platy a kvalita verejných služieb. Naspäť ich ťahajú najmä rodinné väzby.

Graf 6: Uvažovali ste v poslednom roku, že by ste sa odšťahovali zo Slovenska?

Zdroj: NMS Market Research Slovakia

Graf 6: Podiel ľudí uvažujúcich o odšťahovaní sa zo Slovenska podľa veku

Zdroj: NMS Market Research Slovakia